סו: אלו דברים פרק ששי פסחים

עין משפט נר מצוה

ג א מיי׳ ס״ס:
ד ב מיי׳ פכ״ג מהלכות שבת הלכה יד סמג לאוין סה עה טור ש״ע א״ח סימן שנט סעיף ד וסימן תקכ״ד סעיף ח:
ה ג מיי׳ שם הלכה יד
יפ״ח מהלכות ק״פ הלכה יט סמג עשין רנג:
ו ד מיי׳ פ״ב מהלכות דעות הלכה ג:
ז ה מיי׳ פ״ח מהלכות ממרים הלכה ז:
ח ו מיי׳ פי״ז מהל׳ קרבן פסח הל״ח ופ״ד מהל׳ מעשה מקדש הל׳ טז:

תורה אור השלם

1. חֲדֹלוּ פְרֹעוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חֲדֹלוּ עַד שֶׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שֶׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל:
שופטים ה ז
2. עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר קוּם בָּרָק וְשָׁבְךָ שְׁבִיךָ בֶּן אֲבִינֹעַם: שופטים ה יב
3. וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הָחַיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה:
במדבר לא יד
4. וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִّלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: במדבר לא כא
5. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַב לָכֶם אֶת צַבָּאוֹת אֲשֶׁר עִמָּדִי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם אֶבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ:
מלכים ב ג יד
6. וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד יְיָ:
מלכים ב ג טו
7. וַיִּשְׁמַע אֲלִיאָב אֲחִיו הַגָּדוֹל בְּדַבְּרוֹ אֶל הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר אַף אֲלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל מִי נִטַּשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת זְדֹנְךָ וְאֶת רֹעַ לְבָבְךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרַדְתָּ:
שמואל א יז כח
8. וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם בּוֹ לֹא בָחַר יְיָ:
שמואל א טז ח
9. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל אַל תֵּבֵט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינַיִם וַיְיָ יִרְאֶה לַלֵּבָב:
שמואל א טז ז
10. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיְיָ:
במדבר ט י
11. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנֶפֶשׁ: במדבר ה ב

והא קא עביד עבודה בקדשים כהלל. פירושלמי מפרש בענין אחר דכל עבודה של זורק הקרבן אין בו מעילה וליף מפרה מי היכי דלא חשיב עבודה מידי דלגרמה לפסלה ה״ג לא חשיב עבודה להתחייב במעילה ומייתי הא דתנן במסכת פרה (פ״ב מ״ג) רבב עליה ותלה בזנבה ועבר בה את הנהר קיפל עליה את המוסרה נתן טליתו עליה פטולה אבל קשרה במוסרה עשה לה קרדל בשביל שלא תחליק פירש טליתו עליה מפני הזבובים כשירה זה הכלל כל שהוא לגרמה כשירה: **מביאה** כשהיא חולין לעזרה. כפ׳ המוכר את הספינה (ב״מ דף פא:) גבי קונה שתי אילנות פרוץ ליתום דילמא לאו בכורים ניהו וקא מעיל חולין לעזרה ובהזרע (חולין דף קג.) ממי דקאמר טעמא דכ׳ לחמגא זה הא לאו הכי ה״א חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה והיכי ליעבד ליגפיהו לפני ה׳ כתיב ואי מגוואי קא מעיל חולין לעזרה התם ודאי אסור שעושה בהן תנופה כדרך שעושה בקרבן אבל הכא שמכניס עולה חולין בעזרה ואינו עושה שום דבר שעושה בקרבנות שירקה כמקרי׳ חולין לגבוה שרי כדאשכחן בהקומץ רבה (מנחות דכ״א:) היו אוכלי׳ חולין בעזרה כדי לאכול מנחות על הסבע: **מחמר** בלאחר יד הוא. ה״מ לשנויי כשהוא מהלך מניחו עליו וכשהוא עומד טוטלו הימנו דכי האי גוונא שרי כרש מי שהחשיך (שבת ד׳ קנג.): **כלאחר** יד נמי אסור מדרבנן. הוי מלי למיפרך הלא משתמש בנעלי חיים דאסור מדרבנן: **הנח** להו לישראל. ואם תאמר והא כמתניתין אסר שבות דרבנן כיון דאפשר לעשות מערב שבת ויש לומר שבות בהמתו קיל משבות עצמו: **ואין** ציבור נדחין. תימה דהכא לא ממעטינן מאיש אלא רוב ישראל ובפ״ק דסנהדרין (דף ח:) דרשינן והוצאת את האיש ההוא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך ואיכא דממעט התם שבט וי״ל דשאני התם דמצינו שחלק בעיר הנדחת מ״ג טובא איש ואשה כתיב התם ט): **אלא** אמר ריש לקיש וישלחו מן המחנה. תימה לרש״י לדרש לקיש הניחא לרבי יהודה אלא לרבי שמעון דאמר לקמן דלהכי כתב רחמנא טמא מת זב ומצורע לפי שחלוקים בשילוח מחנות פסח דדמי טומאה מגע ליה: הכתוב **והא עביד מלאכה בקדשים.** ועובר משום לא תעבוד בבכור (דברים טו): **דעבדי בהלל.** דלא מקדשי לקרבנן עד דמייתי להו לעזרה: **לא מעל.** שלא היה שהות בין הקדישה לשחיטה שיבאו בה לידי מעילה: **דתנן לא מקדישין וכו׳.** במסכת בילה והיאך הקדישו פסחיהן אלו בשבת: **הני מילי.** דאין מקדישין: **חובות הקצוב להן זמן.** לכו ביום שפיר דמי דהואיל ונשחטין היום יכול להקדישן היום: **פסחו.** ליכא למימר ביום טוב דאין פסח קרב ביום טוב ומגיגה ליכא למימר בשבת: **מחמר.** לא קרי אלא בבהמה הנעשית משוי והוא מעגיבה קרי לי׳ מחמר ומתחר עליו כפ׳ מי שהחשיך (ר״ה): **כלאחר יד.** שאין דרך טלה לשאת משוי: **שיש לו היתר מן הסורה.** כגון זה שאינו מחמר גמור אלא כלאחר יד ואין כאן אלא שבות ואפילו שבות דדיה לא תמיר כשאר שבות דכל כלאחר יד לא שכיחא: **במקום מצוה.** כי האי גוונא דמעכב מפסח: **עד שקמטי דבורה.** יוהרא שהיתה משפלת המנהיגים שלפניה ומתפארת לעצמה: **עורי עורי דבורה.** שנשתקה מחמת סילוק נבואתה: **קחו לי מנגן.** להעביר כעסו שכעס על יהורם: **ופסי עליו יד.** מכלל דאשמעלן: לא כחר משמע מעולם אבל מאשמעינו משמע דשמע מאשמעינו מפני שהוא רגזן מאסו מכלל שמתחלה נכחר. ואע״ג דהאי מעשה דמשיחה קדיש לרגזנות מיהו לא מצינו בו דופי אלא זה בלבד ומפני שגלוי לפניו שהוא רגזן מאסו: **דדמו עומאה מגע לן.** הואיל ומועדו לא משמע להו) מגע לן דדמו ואבן קיימא לן דדמו טומאה בכילד לוקין (לקמן עו:): **פסח אקרי קרבן** ליבור דאתי בכנופיא כאילך פירקין (שם עו:): **זבין ומצורעין.** תמורין מטמאי מתים שהרי עומאה יולאה עליהן מגופן אלא על כרחין מי אינטריך זב ומצורע להיכא דאין טמא מת משמאה אינטריך: אלמא

גליון הש״ס

גמ׳ דכתיב ויקצוף משה. עי׳ תשובת פנים מאירות מ״ב סימן כ״ט:

מוסף רש״י

אין מקדישין. הקדשות, ואין מעבדיכין. ערכך עלי ונותן כפי שעים כמו שמתוב בפרשת ערכין, ואין מחדיימין. הני בהמה זו מרם ומתם המיים לבדק בית (בבא קמא לא:). מקדיש אדם את פסחו בשבת. אם חל י״ד בשבת (שבת קמח.). וחגיגתו ביו״ט. ביום הקרבתה מותר להקדיש, ואע״ג דתנן אלו הן משום שבות אין מקדישין, הני כיון דהקרבתן דיחה קדושתן דיחה (שם). וכתיב עורי עורי דבורה. מפני שנתגלגלה ואמרה עד שקמטי דבורה, נסתלקה הימנה רוח הקודש (שופטים ה יב). ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עברי בטומאה. ומומאת מת הותרה להם, מדכתיב טמא לנפש, אבל לא זיבה ולרעת (מנחות צה.).

רבינו חננאל

מבאן אמר רב שכל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל, ואם נביא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה, דכתיב חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם וגו׳. וכתיב עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו׳. אמר ר״ש בן לקיש כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממשה. דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל וגו׳, וכתיב ויאמר אלעזר הכהן וגו׳ מכלל דאיעלם ממשה רבינו. ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע. דכתיב לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך וכתיב ועתה קחו לי מנגן וגו׳ וכתיב ויאמר אליעזר הכהן וגו׳ אמר רבי מני בר פטיש כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן מאליאב שנאמר ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה] ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת וכי אזל שמואל לממשחינהו בבלהו כתיב לא בזה בחר ה׳ ובאליאב כתיב ויאמר ה׳ אל שמואל אל תביט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו מכלל דהוה רחים ליה עד

והא קא עביד עבודה בקדשים כהלל דתניא אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה פסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה והתנן אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן אבל בחובות שקבוע להן זמן מקדישין דאמר רבי יוחנן מקדיש אדם את פסחו בשבת וחגיגתו ביו״ט והלא מחמר מחמר כלאחר יד מחמר כלאחר יד נמי נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא מדרבנן מיהא איכא היינו דקא בעי מיניה דבר שיש לו היתר מן התורה ודבר שבות עומד לפניו לעקרו כלאחר יד במקום מצוה מאי אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הניחו להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן: אמר רב יהודה אמר רב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה דכתיב חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו׳ וכתיב עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו׳ ר״ל אמר כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממשה דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל וגו׳ וכתיב ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה׳ את משה וגו׳ מכלל דמשה איעלם מיניה אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע דכתיב לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו׳ וכתיב ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה׳ וגו׳ אמר רבי מני בר פטיש כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן מאליאב שנאמר ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה] ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת וכי אזל שמואל לממשחינהו בבלהו כתיב לא בזה בחר ה׳ ובאליאב כתיב ויאמר ה׳ אל שמואל אל תביט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו מכלל דהוה רחים ליה עד

האידנא: אשכחן תמיד ופסח דדחו שבת דדחו טומאה מנא לן אמרי כי היכי דיליף פסח מתמיד לענין שבת הכי נמי היליף תמיד מפסח לענין טומאה ופסח גופיה מנא לן אמר רבי יוחנן דאמר קרא איש איש כי יהיה טמא לנפש איש ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עברי בטומאה אמר ליה ר״ש בן לקיש לרבי יוחנן אימא איש נדחה לפסח שני ציבור ליה להו תקנתא לא בפסח ראשון ולא בפסח שני אלא אמר רבי שמעון בן לקיש מהכא וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מתים ואל יאמר זבין ומצורעין ואני אומר אם טמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין לא כל שכן אלא

מקובל אני מרבותי שהפסח דוחה השבת, ולא פסח ראשון אלא אפילו פסח שני ולא פסח עבור אלא אפילו פסח יחיד. אמרו לו מה יהא על העם ששכחו להביא סכינותיהן מאתמול לשחוט פסחיהם כו׳. **ופליגא** כיון דפסח חובה הקבוע להם זמן הוא, שרי להקדיש ולהקריב בשבת. לפיכך מי שהיה פסחו טלה תחב הסכין בצמרו, ומי שהיה פסחו גדי תחב הסכין בין קרניו והביאום לעזרה. ומקשינן **והא קעבדי עבודה בקדשים** ופרקינן כי עביד קודם שהקדישום הביאום לעזרה ואח״כ הקדישום שלא יתראו כעושי מלאכה בקדשים. ואע״ג דנראה כמחמר אחר בהמתו בשבת, הא אסיקנא כלאחר יד הוא שהוא שלא כדרך המחמרין הוא, שכל העושה בשבת דבר שאינו כדרך מלאכה מחמר כלאחר יד מקרי ופטור כדתנן המוציא לאחר ידו או ברגלו כו׳. ואע״פ שמן התורה פטור [נ״א: מותר] מדרבנן אסור הוא. והכי קא מיבעיא להו לבני בתיירא, כלומר כך שאלו מהלל, דבר המותר מן התורה ודבר שבות כלאחר יד עומד בפניו לעבבו, במקום מצוה שרי או לא. **אמר להם הניחו להן לישראל** אם הן אינם נביאים בני נביאים הם. כל העושה בשבת דבר שאין להעשות מלאכתו כך, נקרא כלאחר יד. כגון חולב דאמרינן בפרק כלאחר יד דמי וכו׳ המהלך אחר הגדי או שלה והביאו לעזרה והסכין תחובה לו בצמרו, מחמר כלאחר יד נקרא ופטור. כדתנן המוציא לאחר ידו ברגלו או בפיו כו׳. **נתברר** כי התמיד והפסח מן התורה דחו שבת אבל דדחו טומאה מנא לן. אמרינן יליף תמיד מפסח. **ופסח** גופיה דדחי טומאה מנא לן. אמר ר׳ יוחנן פסח כשהוא דכתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש ונגי׳ איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין לפסח שני אלא עושין אותו בטומאה. ודחה ר״ל להא דר״י דאמר הוא מהכא וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו׳. הא כיצד טמא מת משתלח חוץ למחנה שכינה וטמא שרץ כמיתו זב משתלח חוץ למחנה לוריה ובעל קרי כמותו מצורע משתלח חוץ למחנה ישראל נמצא המצורע משתלח חוץ לשלש מחנות וזב משתים וטמא מת מאחת ובריר הוא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com